СТРАТЕГІЯ ЗІ СКОРОЧЕННЯ ВИКИДІВ МЕТАНУ

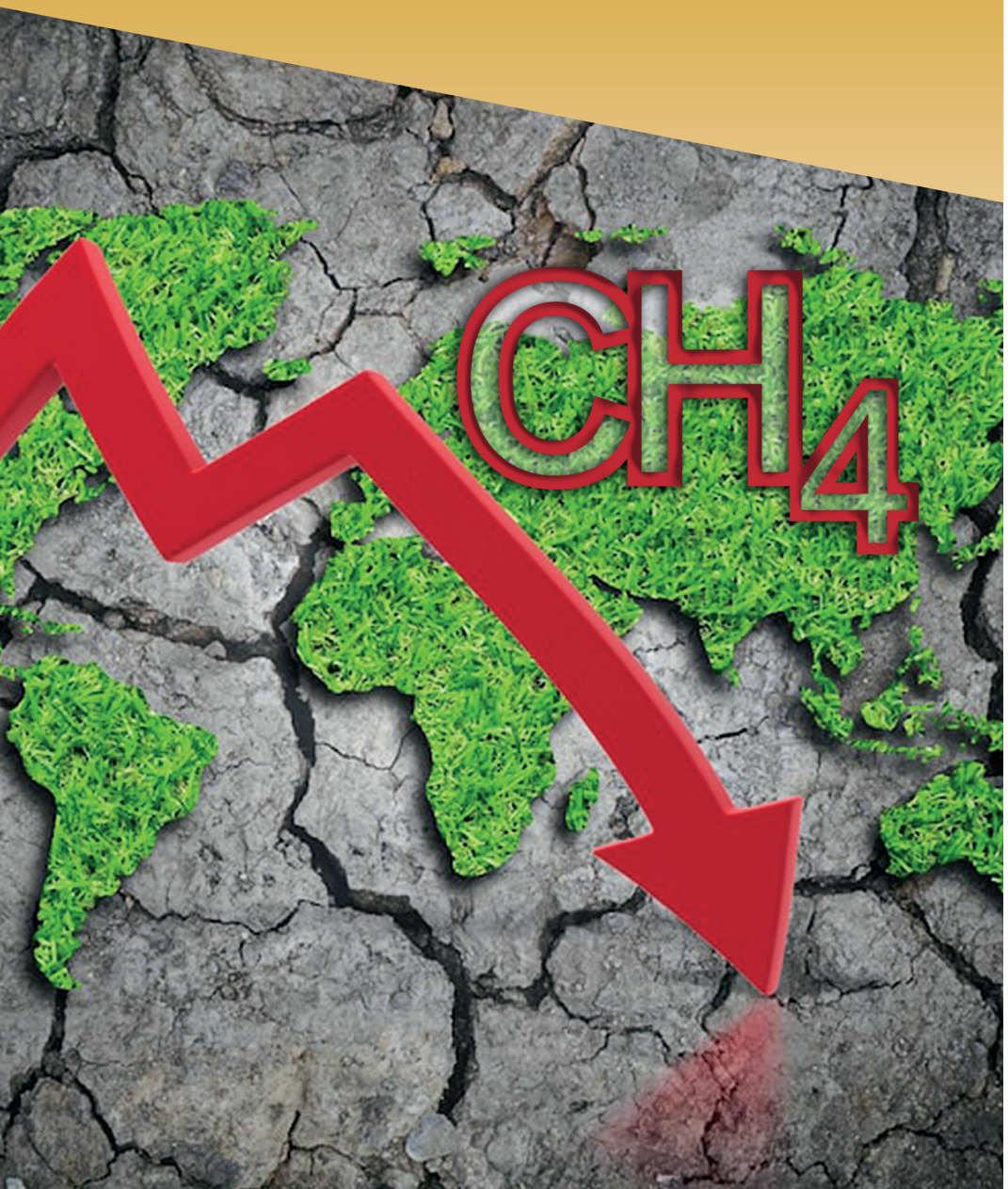

Чому важлива стратегія зі скорочення викидів метану у Європейській зеленій угоді?

Метан є другим найбільшим парниковим газом за роллю у впливі на зміну клімату після карбону. За оцінками Європейської комісії, скорочення викидів метану на 50% у наступні 30 років може пом'якшити зміни світової температури на 0,18 градуса Цельсію до 2050 року. У той же час метан є потужним місцевим забруднювачем повітря, який може спричиняти істотний негативний вплив на здоров'я. Тому посилення заходів зі скорочення викидів метану є надзвичайно важливим для досягнення кліматичної нейтральності, і саме тому Стратегія зі скорочення викидів метану (далі стратегія) посідає одне з найважливіших місць у Європейській зеленій угоді.

Стратегія була прийнята в жовтні 2020 року, вона зосереджена на міжсекторальних заходах, а також на конкретних діях у енергетиці, сільському господарстві, секторах поводження з відходами та стічних вод для зменшення викидів метану в ЄС та в усьому світі.

Викиди метану в Україні

В Україні метан є другим за обсягом викидів парникових газів після CO_2, у 2019 році обсяг викидів метану склав 69,8 млн т в CO2-екв., що на 61,19% нижче, ніж у 1990 р. Водночас у порівнянні з 2015 викиди метану істотно зросли, а саме на 7,1 млн т CO_2-екв. Найбільшими джерелами викидів CH_4 (66.3%) є вугільні шахти, а також процеси видобутку, транспортування, зберігання, розподілу та споживання нафти і природного газу. Викиди у сільському господарстві складають 12,8%, у секторі поводження з відходами - 16% (https://unfccc.int/documents/273676; https://mepr.gov.ua/files/docs/Proekt/LEDS_ua_last.pdf).

Напрями реалізації стратегії

ЄС має намір стати лідером у світовому масштабі для вирішення проблеми скорочення викидів метану у всіх відповідних секторах та з усіма країнами-партнерами, шляхом екологічної дипломатії, у таких напрямах.

1) Більш якісні виміри та звітування

- розробка та імплементація законодавства ЄС щодо обов'язкового вимірювання, звітності та верифікації для всіх пов'язаних з енергетикою викидів метану;
- покращення вимірювання та звітності про викиди метану компаніями, у тому числі завдяки ініціативам у окремих галузях;
- виявлення великих забруднювачів метаном на основі програми супутникового моніторингу викидів через програму ЄС «Copernicus»;
- створення спільно з ООН міжнародної обсерваторії викидів метану;

2) Більш ефективні заходи пом'якшення

- надання цільової підтримки для прискорення розвитку ринку біогазу зі сталих джерел, включаючи пілотні проекти для сільських та фермерських господарств;
- підтримка поширення передового досвіду та технологій, зміни кормів і селекції, а також карбонового фермерства для зменшення сільськогосподарських викидів;
- зобов'язання щодо покращення виявлення та усунення витоків (LDAR) на всіх об'єктах інфраструктури, виробництва, транспортування та використання викопного газу;
- сприяння розробці законодавства про вентиляцію, факельне спалювання та стандартів для ланцюгів постачання метану, а також ініціативи Світового банку "Нульового спалювання" ('Zero Flaring')
- перегляд та оновлення Директив про сміттєзвалища, про очистку стічної міської води, про захист навколишнього середовища та, зокрема, ґрунту, у випадках використання у сільському господарстві осаду стічних вод;

Терміни та поняття

Карбонове фермерство (Carbon farming) – новий спосіб ведення сільського господарства на основі принципу скорочення вмісту карбону у ґрунті. Таким чином викиди карбону не потрапляють в атмосферу, відповідно зменшуючи вплив на зміну клімату. У карбоновому фермерстві можуть застосовуватись такі рішення, як: використання добрив з високим вмістом карбону, скорочення або відмова від обробки ґрунту, посадка покривних культур для зміни екосистеми фермерства та інші.

LDAR або Leak Detection and Quantification – програма Агентства США із захисту навколишнього середовища, що розроблена для скорочення вмісту летких органічних сполук та летких небезпечних забруднювачів повітря. За допомогою LDAR виявляються та усуваються витоки летких речовин, таким чином компанії можуть забезпечити безпеку на робочому місці та скоротити втрати продукції. Ці процеси також можуть зробити внесок у зусилля з охорони навколишнього середовища, зменшуючи викид шкідливих речовин.

Oil and Gas Methane Partnership (OGMP) – ініціатива Climate and Clean Air Coalition, яку очолює UN Environment Programme у партнерстві з Європейською комісією, урядом Великобританії, Фондом охорони навколишнього середовища та провідними нафтогазовими компаніями. OGMP – є новим золотим стандартом звітності, який покращить точність звітності та прозорість антропогенних викидів метану в нафтогазовому секторі. На сьогоднішній день до OGMP 2.0 приєдналось 62 компанії, у тому числі і Нафтогаз України у листопаді 2020 року.

Програма "Copernicus" – це програма спостереження Землі, що запроваджена Європейськими Союзом, якою керує Європейська комісія у партнерстві з Європейською космічною агенцією, країнами-членами ЄС та агентствами ЄС. Програма забезпечує відстеження забруднення повітря, рівень сонячної енергії, парникових газів, та кліматичні фактори по всьому світу.

Ініціатива Світового банку "Нульового спалювання" ('Zero Flaring') – ініціатива була започаткована у 2015 році, і зобов'язує припинити уряди та нафтові компанії факельне спалювання газу не пізніше 2030 року. Ініціатива покликана сприяти співпраці між усіма зацікавленими сторонами, щоб можна було визначити та запровадити рішення щодо припинення факельного спалювання газу.

Моніторинг, звітність та верифікація (МЗВ) – є терміном, що використовується для визначення заходів, які країни здійснюють для збору, представлення та підтвердження правильності даних про викиди, з метою боротьби зі зміною клімату.

Європейський реєстр викидів та переносу забруднювачів (European Pollutant Release and Transfer Register) – є загальноєвропейським реєстром, який надає легкодоступні ключові екологічні дані з промислових об'єктів у країнах-членах Європейського Союзу та в Ісландії, Ліхтенштейні та Норвегії.
Реєстр містить дані, які щорічно надають близько 30 000 промислових підприємств, які охоплюють 65 видів економічної діяльності по всій Європі.

Адаптація України до Стратегії зі скорочення викидів метану ЄС

Міжнародне співробітництво з ЄС

Постачання та споживання енергоресурсів

1) Сприяння до приєднання вітчизняних енергетичних компаній до Oil and Gas Methane Partnership (OSGMP) 2.0;
2) Налагодження програм технічної допомоги з ЄС для удосконалення законодавства з регулювання питань викидів метану та покращення спроможностей моніторингу, звітності та верифікації (МЗВ);
3) Підтримка та участь у запровадженні міжнародного стандарту МЗВ викидів метану.

Нові технології скорочення викидів метану

1) Підтримка співробітництва, обміну знаннями та найкращими практиками, запуску пілотних проектів для кращого управління викидами метану у сільському господарстві у межах ініціативи The Climate and Clean Air Coalition
2) Сприяння науково-дослідницькому співробітництву з ЄС у сфері сільського та лісового господарства

Ланцюги постачання енергетичних ресурсів

1) У зв'язку з очікуваним введенням моніторингу ланцюгів постачання енергетичних ресурсів, включаючи імпорт, передбачити удосконалення системи моніторингу, звітності та верифікації на основі методологій Oil and Gas Methane Partnership (OSGMP) Framework 2.0 та LDAR (The Leak Detection and Repair);
2) Прийняти Закон України «Про національний реєстр викидів та перенесення забруднюючих речовин», з обов'язковим включенням до переліку речовин метану та біометану

Нормативно-правові зміни

Система торгівлі парниковими газами

Після оновлення Директиви 2016/2284 та регламенту The Effort Sharing Regulation (ESR) і відповідних змін Директиви 2003/87 у питанні включення метану до регульованих забруднювачів передбачити оновлення нормативно-правової бази, що регулюватиме роботу Системи торгівлі парниковими газами, зокрема відповідні зміни у:

- Постанові КМУ «Про затвердження Порядку здійснення моніторингу та звітності щодо викидів парникових газів»;
- Нормативно-правовому акті щодо процедури визначення питомих показників викидів парникових газів за видами діяльності в промисловості/енергетиці та видах продукції;
- Проекті нормативно-правового акту щодо механізму та плану розподілу квот на викиди парникових газів для об'єктів регулювання системи торгівлі квотами на викиди парникових газів;
- Постанові КМУ «Про затвердження Порядку верифікації звіту оператора про викиди парникових газів»;
- Методичному керівництві з розрахунку викидів парникових газів та здійснення моніторингу викидів, включаючи шаблони плану моніторингу та звіту про викиди;
- Проекті нормативно-правового акту щодо процедури обігу одиниць квоти на викиди парникових газів об'єктів регулювання системи торгівлі квотами на викиди парникових газів;
- Проекті нормативно-правового акту щодо програмно-технічного забезпечення функціонування реєстру одиниць квоти та об'єктів регулювання системи торгівлі квотами на викиди парникових газів;
- Проекті нормативно-правового акту щодо переліку об'єктів регулювання системи торгівлі квотами на викиди парникових газів та переліку таких об'єктів.

Сільське господарство та енергетика

1) У зв'язку з очікуваними змінами Директиви 2010/75 та виконавчого рішення Європейської комісії 2019/2031 у питаннях скорочення викидів метану та введення найкращих практик скорочення викидів метану у енергетиці та сільському господарстві передбачити оновлення:
   - Концепції реалізації державної політики у сфері промислового забруднення;
   - Проекту Закону про інтегроване запобігання та контроль промислового забруднення;
   - Національного плану дій зі скорочення викидів забруднюючих речовин у атмосферне повітря від великих спалювальних установок;
   - Нормативно-правових актів щодо створення та функціонування баз даних (реєстрів) інтегрованих дозволів;
   - Переліку установок, які для провадження виробничої діяльності потребують отримання документів дозвільного характеру;
   - Висновків найкращих доступних технологій і методів керування з урахуванням довідкових документів щодо найкращих наявних методик (BREFs);
2) Передбачити зміни у Законі України «Про безпечність та гігієну кормів» у зв'язку з очікуваними змінами Регламенту 1831/2003 у питаннях зміни регуляції кормових добавок з метою скорочення викидів метану.